

PROGRAM PODPORY
**ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ**

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2016/2017

Destinace (země, město): Itálie, Neapol

Jméno, příjmení: Mgr. Marie Hanzelková, Ph.D.

Místo působení: Università degli Studi di Napoli „L’Orientale“

Università degli Studi di Napoli „L’Orientale“ má dlouhou tradici. Roku 1732 zde vzniklo tzv. Čínské kolegium, jehož hlavní náplní bylo teologické vzdělávání a příprava na kněžství mladých Číňanů v Neapoli, kteří následně měli šířit katolicismus ve své zemi. Spolu s teologií se studenti vzdělávali také v lingvistice – absolventi kolegia se měli stát tlumočníky, odborníky na indické a čínské jazyky. Později byli ke studiu přijímáni i Neapolitáni a také obyvatelé Osmanské říše. Po sjednocení Itálie bylo Čínské kolegium reformováno a vzniklo z něj Královské asijské kolegium, formálně již rozdělené na dvě části: jedna se zabývala teologií, druhá asijskými jazyky. V té době se již na kolegiu vyučovala arabština a ruština, později přibyla např. perština, moderní řečtina, urdština a hindština. V roce 1888 se kolegium po právní stránce stalo Institutem Orientale, jeho lingvistická část byla právně rovna univerzitě (zde čerpám z informací prof. Francoise Esvana a zprávy předchozí lektorky, Mgr. Petry Macurové).

Český jazyk se v Neapoli vyučuje od 20. let 20. století, stejně jako v Římě a v Padově (jde o první katedry češtiny v Itálii). Na katedře působí stálý profesor češtiny, Francois Esvan.

V akademickém roce 2016/2017 se studiu češtiny věnovalo 12 studentů různých oborů, někteří z nich však se už spíše dokončovali studium a psali závěrečné práce, dva studenti chodili k profesorovi Esvanovi na lekce o české literatuře. Já jsem učila pět studentů prvního ročníku (tři z nich měli češtinu jako studijní obor, jeden student měl češtinu jako třetí jazyk, jedna studentka jako volitelný předmět). Ve druhém ročníku byl jeden student, ve třetím také jeden student, to stejné ve čtvrtém a pátém ročníku. Celkem jsem tedy učila devět studentů. Dva studenti strávili jarní semestr 2017 v Rusku studiem ruštiny, jejich výuka češtiny probíhala formou písemných konzultací a psaním esejí. V červenci 2017 jedna studentka studium úspěšně ukončila. Tři studenti dostali stipendia na studijní pobyt v České republice. Dva studenti projevíli zájem

o doktorské studium bohemistiky, na neapolské univerzitě to však bohužel není možné a i na jiných italských bohemistikách je malá šance stipendium dostat. Snažím se studentům domluvit konzultace s českými pedagogy a motivovat je k případnému studiu na českých univerzitách.

Podobně jako na jiných zahraničních bohemistikách, i na L'Orientale se tedy češtině věnuje poměrně malý počet studentů. Toto omezení je nepříjemné, na druhou stranu nám to umožňuje zaměřit se na konkrétní potřeby jednotlivých studentů a výuku přizpůsobit jejich znalostem a zájmům.

Studium na italských univerzitách má poněkud volnější systém docházky. (Studenti si sami rozhodují, zda se lekcí účastní, či ne. Za studium ovšem platí menší částku, asi 70 euro měsíčně.) Z toho plynoucí jistá nepravidelnost docházky se mi jeví jako největší riziko výuky (zejména u začátečníků bylo často nutno mnohokrát opakovat starší látku, dokud si ji neosvojili všichni). Pozitivem tohoto pojetí studia může být posílení vnitřní motivace studentů a převzetí vlastní zodpovědnosti za studium.

Výuku jsme si rozdělili tak, že prof. Esvan se zaměřil zejména na výklad české gramatiky a literatury, zatímco já jsem studentům zprostředkovávala kontakt s aktuálním českým jazykem a kulturou. Snažila jsem se procvičovat lingvistická a lexikální témata, která studenti probírali s prof. Esvanem. Nacvičovali jsme čtyři základní jazykové kompetence (porozumění textu, poslech s porozuměním, konverzace, psaní). Každá lekce měla své gramatické a lexikálně-konverzační téma, tato témata jsem se pokoušela prezentovat i kulturním exkurzem do české kultury (popis fotografií známých českých fotografů, poslech a analýza písní, četba či poslech české literatury v češtině, atd.) a analýzou aktuálních zpráv z kvalitních českých médií (např. časopis Respekt, HN, DV TV, dokumenty a pořady Českého rozhlasu a televize). K tématům jsem vybírala také frazeologii. Snažila jsem se studenty vést k aktivnímu užívání slovníků a příruček (zejm. internetových) a k samostatné práci s českými webovými stránkami. Zejména v podzimním semestru jsme vždy v úvodu hodiny procvičovali výslovnost. Profesor Esvan používal se studenty materiály z připravované učebnice češtiny, jejímž je spoluautorem. Já jsem převážně užívala učebnici Čeština Step by Step a Čeština krok za krokem, dále Čeština pro život, Communicative Czech a další běžné učebnice.

Jedním z hlavních cílů pro mě bylo, aby si studenti vytvořili k českému jazyku a kultuře pozitivní vztah, nebáli se jazyk používat a udrželi si motivaci pro další studium a případný pobyt v České republice. Proto jsem se na počátku akademického roku podrobně ptala studentů na to, jak by si sami výuku představovali, snažila se zjistit jejich motivace ke studiu, další znalosti a zájmy. Při dalších akcích katedry (přednášky hostujících bohemistů, společenské akce – nácvik českých koled na setkání s ostatními studenty slavistik, pizza na závěr akademického roku) jsem se snažila, aby se studenti různých ročníků setkávali a mohli si vzájemně pomáhat a učit se od sebe, sdělovat si své zkušenosti z pobytů v ČR.

Výuka i konzultace probíhaly v kabinetu českého jazyka, který disponuje počítačem s reproduktory, dobře vybavenou příruční knihovnou, různými disky CD a DVD, je možné si také zapůjčit projektor. Knihovna slouží k interním potřebám pracoviště, studenti si z ní mohou vypůjčit jakoukoli publikaci či přenosné médium (v reálu však výpůjčky nejsou příliš časté, bylo by dobré popřemýšlet, jak toto zlepšit). Univerzita

disponuje také oficiální knihovnou (je zde mj. velmi ochotný knihovník mluvící česky, pan Gennaro Mela) a audiovizuálním centrem. Na patře je velmi kvalitní a rychlá kopírka, tiskárna a skener v jednom, společný pro několik pracovišť).

Univerzita využívá také e-learningový systém¹. Studenti si tak mohou stahovat materiály, odevzdávat skrze něj eseje a překlady, vypracovávat úkoly. Mimo učební materiály web obsahuje také kompletní rozvrh hodin a odkazy na zajímavé stránky, které jsou s češtinou nebo Českou republikou spojené (odkaz na jazykovou příručku a slovníky, zajímavá média, nastavení české klávesnice, korpus, on-line procvičování češtiny, ČT, noviny, webové stránky Prahy a Brna, písně českých zpěváků atd.).

V roce 2012 vedení univerzity podepsalo smlouvu s Ústavem jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy, díky níž univerzita získala právo na vykonávání certifikované zkoušky z českého jazyka pro cizince. Informace ohledně podmínek a průběhu zkoušky jsou k dispozici na webových stránkách univerzitního Jazykového audiovizuálního centra (CILA)². V praxi však není jednoduché zkoušky zorganizovat, protože čeští zkoušející požadují minimálně 10 (ev. 8 přihlášených studentů).

Během mého dvousemestrálního působení se na katedře konaly tyto mimořádné akce:

1. Vánoční večírek na slavistice

(překlad, nácvik a zazpívání tří českých koled)

Největším přínosem myslím bylo setkání studentů bohemistiky napříč ročníky, převzetí zodpovědnosti za nácvik a zazpívání písní.

2. Filmový týden

Každoročně v únoru, na konci zkouškového období, organizuje profesor Esvan promítání českých filmů. Všechny filmy jsou opatřeny italskými titulky, většinou je vytváří prof. Esvan. O filmy je ze strany studentů velký zájem, který i převyšuje kapacitu auly (cca 60 míst). Letos byly promítány filmy Žert, Báječná léta pod psa, Všichni dobří rodáci, Příběhy obyčejného šílenství, Protektor a Hadí jed. Profesor Esvan každý film uvedl a po jeho promítnutí následovala diskuze. Filmový týden je výborný způsob propagace české kultury, byť bohužel nemá přímý vliv na počet studentů bohemistiky.

3. Andělská počta Zuzany Navarové

Jelikož se studentům během lekcí líbily písně této zpěvačky, oslovila jsem svoji známou, Hanu Svanovskou, editorku díla Z. Navarové (Andělská počta), aby přijela do Neapole. S pokročilejšími studenty jsme prošli předem texty písní v chystaném programu (15 písní), studenti je poté přeložili do italštiny, a připravili je tak pro své spolužáky z prvního ročníku. Program proběhl na katedře 28. 4., zúčastnili se jej všichni studenti

¹ Dostupné z: <http://elearning.unior.it/>.

² Dostupné z: http://www.unior.it/index2.php?content_id=8445&content_id_start=1.

i jedna absolventka a pan knihovník. Pokročilí studenti program tlumočili svým spolužákům z prvního ročníku.

4. Duchovní píseň a utváření české kolektivní identity, přednáška

Jelikož studenti zatím neměli možnost hlouběji seznámit se starší českou literaturou (ve vyšších ročnících ji prof. Esvan přednáší, časová dotace je však omezena), požádala jsem svoji známou, vyučující na FF UK a FF JU, Mgr. Marii Škarpovou, Ph.D., aby u nás uspořádala přednášku. Marie Škarpová nabídla profesoru Esvanovi tři hymnologická témata, z nichž on vybral výše zmíněné. Volba byla myslím velmi vhodná, protože téma se dotklo nejen nejstarší literatury (píseň Svatý Václave a její vývoj, text B. Balbína), ale i literatury 20. století (K. Toman: báseň Září) a i obecněji české historie a kultury. Snad ještě cennější než předání odborných poznatků byla pro studenty možnost setkat se s českým literárním vědcem a porozumět odbornému mluvenému a psanému textu.

Marie Škarpová měla přednášku dvakrát, vždy v češtině, 17. 5. pro studenty pokročilejší, 18. 5. pro studenty 1. ročníku. Texty předem připravila a přeložila nejpokročilejší studentka, Francesca Torella, ta také přednášku pro studenty prvního ročníku tlumočila. Setkání pokračovalo neformálně v pizzerii, kde jsme také probíraly možnosti doktorandského studia na bohemistikách v ČR a případné konzultanty.

5. Studentská prezentace diplomové práce (Francesca Torella: Obraz středověku ve filmu Marketa Lazarová Františka Vlácil)

Součástí bylo i promítání ukázek z filmu. Prezentace probíhala v češtině a v italštině.

6. Neformální setkání současných i bývalých studentů v pizzerii na závěr školního roku

Možnost výměny studijních zkušeností, zkušeností se studiem v ČR atd.

Nejintenzivnější spolupráce probíhala s českým honorárním konzulátem. Pracovnice konzulátu, paní Helena Schwarzová, zde vede „českou školu“ (dvakrát měsíčně půldenní setkání a výuka školních dětí, mimořádné akce), bývalá lektorka DZS, Hana Barone, souběžně organizuje program pro předškolní děti. Vzhledem k tomu, že jsem byla v Neapoli se třemi svými předškolními dětmi, podíleli jsme se jako rodina na všech akcích. Kolem konzulátu se přirozeně vytváří česko-italská komunita. Bylo by dobré uvažovat o těsnějším propojení akcí katedry a konzulátu (pokusila jsem se Čechy pozvat na Andělskou počtu Zuzany Navarové, ale nikdo z nich nepřišel, patrně i kvůli času konání, v pátek v poledne, v době univerzitního semináře).

Podmínky pro lektora

Univerzita nedisponuje kolejemi ani byty. Zahraničním studentům a vyučujícím ale pomáhá v tomto Erasmus Point. Díky nadstandartní a velmi profesionální pomoci pracovníků Erasmus Pointu jsme během dvou dnů našli vhodný byt. Univerzita na ubytování lektora přispívá, zdejší internacionální oddělení funguje poměrně dobře a spolehlivě. Univerzita také nabízí lektorům bezplatný, intenzivní kurz italštiny.

Domnívám se, že i lektor, který neumí italsky (jako já) může v Neapoli dobře pracovat, i když musí čelit a priori jisté skepsi. Se všemi studenty bylo možno komunikovat v angličtině, někteří ji měli na výborné úrovni. V Erasmus Pointu mluví pracovnice výborně anglicky, anglicky jsem se domluvila i na internacionálním oddělení. Na studenty jsem mluvila skoro pořád česky a bylo to, myslím, dobře.

Neapol je krásné, historické město, které však neodpovídá některým našim českým standardům (problémem je např. absence veřejného prostoru, špatně fungující doprava, nízká znalost cizích jazyků u většiny Neapolitánů). Zvlášť život v centru Neapole proto někdy klade vyšší nároky na psychickou odolnost lektora. Odměnou jsou ale jedinečné zkušenosti. Neapol je podle mého názoru sociálně velmi stratifikovaná, je tedy dobré zvážit, v jaké čtvrti bydlet. Nejautentičtější čtvrti v centru jsou krásné, ale ne klidné. Internacionální, bohatší části města (například Vomero, Pozzuoli) poskytují větší komfort (parky, koše, chodníky, menší hluk a stres), není to už ale typická Neapol.

Kdybych pracovala jako lektorka v Neapoli déle, zaměřila bych se na zintenzivnění kontaktů s Českem (návštěvy inspirujících Čechů a odborníků, maximální využívání nabídky stipendií), podporu četby české literatury v češtině, podporu zájemců o doktorské studium a pomoc absolventům při hledání uplatnění v oboru. Věřím, že by to mohlo mít i pozitivní vliv na počet studentů češtiny.

V Neapoli 20. července 2017

Marie Hanzelková